

## Mt 6,16-18 (O postu)

## Autor přípravy

Jan A. Dus

## 1. První reakce

Pořád kážeme proti konzumu. Ale nejsme v tom sami pokrytci?

## Co je horší: tvářit se utrápeně nebo předstírat veselost?

K čemu je půst, když se po něm zase vrátíme ke starému způsobu života? Snad aby nám lépe chutnalo?

Co je na pústu tak dobrého, že za něj člověku Otec "odplatí"?

Příběh od táborového ohně: Starý a mladý námořník se jediní zachránili na člunu po ztroskotání lodi. Zásoby vody a potravin rozpočítali napůl a na jednotlivé dny. Když v bezvětrí všechno spotřebovali, "objevil" starý námořník ještě jednu krabici s jídlem, která oba udržela při životě, až je našla náhodně projíždějící loď. Ve skutečnosti tyto zásoby sám tajně naspořil ze svého podílu, a ani po záchraně to druhému neprozradil.

## 2. Text

## 2.1 Textové (konkordanční) poznámky

v. 16: Půst se v NZ vesměs chápe kladně jakou součást bohulibého náboženského života (prorokyně Anna, L 2,37). Textově slabě doloženo je pojetí půstu jako zbraně proti nečistému duchu, vedle modlitby (Mt 17,21 a Mk 9,29). - Ježíšova kritika směřuje ne proti půstu samotnému, ale proti pokrytectví s ním spojenému (v našem oddílu) a proti nevčasnému užívání v přítomnosti ženicha (Mt 9,14 a paralely v Mk a Lk). V Janově evangeliu motiv půstu nápadně chybí.

v. 16: Pokrytectví je znázorněno těžko přeložitelnou slovní hříčkou *ἀπὸ τοῦ οὐρανῶν* a to však uvědomělá řečnická ozdoba? Spíše ne, protože se stejné slovo objevuje vzápětí v jiné souvislosti (o pokladech, které ničí mol a rez, v. 19).

v. 16: Mají svou odměnu: ~~anebo~~ termín z finančního práva: přijal jsem domluvenou (např. dlužnou částku) a prohlašuji veřejně, že již nevznáším žádné další nároky.

v. 17: Pomaž svou hlavu olejem: výraz radosti, příprava na hostinu.

v. 18: Otec nebeský hledí na věci skryté a odměňuje je - zda skrytě nebo veřejně, můžeme se jen dohadovat. Někteří přepisovači nz. textu ovšem počítali s veřejnou odměnou (více rukopisných variant).

## 2.2 Kontext

- Oddíl je součástí Kázání na hoře (Mt 5-7), jehož hlavní myšlenku shrnuje Bonhoeffer do dialektického pojmu drahá milost. To, o čem jsme se domnívali, že si musíme zasloužit vzorným plněním náboženských povinností, dostáváme zdarma: jako nečekanou milost. Ale není to milost laciná. Jejím nutným důsledkem je následování a přehodnocení všech hodnot; a to nás může přijít draho.

- Výhled do království Božího relativizuje dosavadní zvyklosti. "Nestarejte se, co budete jíst..." se může týkat nejen zbytečných zásob, ale také přehnané úzkostlivosti ve vymýšlení postních programů. Tím bychom si mohli naopak přístup do království Božího zavřít, ba co hůř: mohli bychom zavírat království nebeské ostatním (Mt 23,13).

- Bližším rámcem je oddíl Mt 6,1-18 se třemi tématy: almužna - modlitba (modlitba Páně) - půst. Vesměs tradiční projevy nejen

židovské zbožnosti, která snadno sklouzává v pokrytectví, a musí být Ježíšovým slovem navraceny k původnímu významu.

## 2.3 Synopse

- Všechna tři témata jsou v Kázání na hoře zpracována jedinečným způsobem, bez analogie v ostatních evangeliích. V synoptickém přehledu čtyř evangelií (K. Aland) však nalezneme dvě pozoruhodná místa z Tomášova koptského evangelia:

"Učedníci se ho ptali: Chceš, abychom se postili? Jak se máme modlit a dávat almužny? Jaké jídelní předpisy máme dodržovat? Ježíš odpověděl: Nelžete a nedělejte to, co nenávidíte. Všechno je totiž před nebesy zjevné. ... " (6)

"Nebudete-li se postit vzhledem ke světu, nenaleznete království; neuděláte-li ze šabat šabat, neuvidíte Otce." (27)

## 3. Teologická témata

A. Můžeme vůbec učinit z půstu teologické téma? Především je to pomocný prostředek. Neměl by význam sám o sobě, kdyby nebyl doprovázen rozumovou reflexí, tj. modlitbou. Proto se v Písmu věnuje více pozornosti modlitbě než půstu. Posticí se člověk se v modlitbě lépe soustředí na věci minulé (pokání) a připravuje se na nesnadné věci budoucí (prosba o pomoc). Srov. Davidův půst (2 S 12).

B. Na rozdíl od obecně náboženského pojetí (půst jako součást iniciačních obřadů), půst v NZ není přípravou k povolání, ale naopak jeho důsledkem. Ježíš je nejprve pokřtěn Janem Křtitelem, potom odchází na poušť.

C. Postící se člověk se odvrací od sebe samého, zatímco herec (óuopak) svou identitu prosazuje, vnucuje se jiným. Jak mohu říkat NE sám k sobě, a přitom usilovat o to, aby mi ostatní říkali ANO? (volně podle Georga Eichholze, Auslegung der Bergpredigt, 1965)

D. Kritika náboženského pokrytectví vrcholí u Matouše v 23. kapitole. Zákoníci a farizeové nejenže již mají svou odměnu, nyní musí vyslechnout jednoznačné "běda vám". Teprve v tomto oddíle slyšíme Ježíše v roli proroka, volajícího na poušti, jako Izajáše, který vyzývá k mravní a společenské obrodě (58. kap.).

#### 4. Podněty ke kázání

Vzhledem k tomu, že půst není v naší společnosti běžnou praxí, měla by v kázání v každém případě zaznít základní informace o jeho smyslu. Dále však záleží na kazateli, zda zdůrazní souvislosti biblické či církevní. Toto rozhodnutí souvisí s dalšími možnostmi, kudy a kam se od tématu postu ubírat:

A: Půst může být katalyzátorem úvah o vztahu duše a těla. Tak jako nemoc či úraz, i půst nás nutí zamyslet se nad zdánlivými samozřejmostmi života. Stejně nepohodlné jako pustit si do těla hlad, je připustit si otázky na tělo. Kázání se tak může orientovat na hodnoty a životní priority, nebude však snadné vyhnout se jednostrannému přecenění tzv. duchovních hodnot.

B: Půst jako životosprávné opatření zaujme hledače zdravého životního stylu, kteří chápou nedostatky konzumní společnosti. V kázání se pak mohou octnout legitimní výzvy k dobrovolnému omezení, ekologické šetrnosti či k přemýšlení o trvale udržitelném rozvoji - samozřejmě s výhradou, že ani půst ani jeho moderní variace nemají být samoučelem, ale pomocníky na cestě k důstojnému životu a spolužití svobodných a současně odpovědných lidí.

C: Dobrovolný půst v bohaté konzumní společnosti je něco jiného než nedobrovolný půst - hlad a bída. Kristus není učitelem umění zdravého života (životosprávy), soustředěného nakonec zase jen na jedince samotného. Miliony lidí se postí nedobrovolně: pouštěj chléb svůj po vodě.

D: Půst je součástí často problematizované náboženské tradice. Co s ní - převzít, odmítnout, přeznačit? Nemusí se to týkat jen postu, u nás beztak nepříliš obvyklého. Naopak, co

kdybychom aplikovali podobnou úvahu na takové náboženské úkony, které jsou nám dnes právě tak běžné jako Židům doby Ježíšovy? Tak například písně: zpíváme skutečně Hospodinu (vskrytu) nebo jen chceme být v kostele slyšet?

E: Almužna, modlitba a půst jsou projevy trojího vztahu člověka k bližnímu, k Bohu a k sobě. Společným jmenovatelem je (byť jen částečné, chvilkové) opuštění sebe sama. Kde něco opouštíme, vzniká ovšem (dialekticky) zase volné místo pro něco nového: a tím by měla být radost z přicházejícího království Božího, z přítomnosti ženichovy, o kterou se všichni můžeme rozdělit.

F: "Nestarejte se, co budete jíst..." může právě tak dobře znamenat "Nestarejte se, co nebudete jíst...". V křesťanské svobodě můžeme k půstu přistupovat podobně jako Pavel k otázce obřízky či jedení masa obětovaného modlám.

Liturgické období

[Půst](#)

**edice**

12

[stáhnout PDF](#)